

ФІЛОСОФСЬКЕ ВЧЕННЯ ПІФАГОРА ПРО ЧИСЛА ЯК ПРО ПЕРШООСНОВУ СВІТУ

Тригуб О.М.

Науковий керівник – д-р. філос. наук, проф. Штанько В.І.
Харківський національний університет радіоелектроніки
(61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. філософії тел. +380665320076)

To the question "What is the primary of world?" philosophers from all over the world have been trying to give the right answer for millennia. I reviewed the views of Pythagoras and his followers on this question. He believes that the basis of all is the number. Pythagoras compares comparing the concept of "point" and "one", showing that on two points one can construct a straight line, and three – a plane, and four – space. Because of this property, the philosopher compares the unit with the goddess. And also, the "two" symbolizes the principle of opposites. The "three" is a symbol of nature that forms the body, being the triune of the first principle and its contradictory sides. In turn, the "four" is an image of four elements of nature.

Одним із фундаментальних питань філософії є питання про першооснову світу. Деякі стверджують, що відповіддю на нього є Бог, інші вважають що це вода, вогонь, повітря, атоми, чи саме буття... Існує ще безліч ідей, які намагаються відповісти на питання: «Що є першоосновною світу?». Однією з найцікавіших думок з цього приводу є твердження Піфагора: «Все є число». На противагу іонійським мислителям, які першоосновною явищ природи вважали окремі речовини – воду, повітря, вогонь – Піфагор за першооснову світу не матеріальну стихію, а щось ідеальне – числа. Тим самим Піфагор закладає основи руху до послідовного ідеалізму.

Числа є на думку філософа тим фундаментом, який утворює порядок у Всесвіті і суспільстві. Тому пізнання навколишнього середовища повинно полягати у пізнанні чисел, які керують цим світом. У цьому полягала велика заслуга Піфагора, який вперше поставив питання про значення кількісної сторони навколишнього світу. Вони, на противагу матеріальним об'єктам, є постійними і незмінними. Як засвідчував Арсеній Чанишев у своїй книзі «Філософія Древнього Мира», саме Піфагор вперше відкрив для філософії математичний світ чисел і говорив, що всі об'єкти існують лише тому, що вони причетні до чисел. Весь космос, вважав філософ, гармонійний і утворений за кількістю, мірою і є пропорційним. Всі явища можуть бути виражені за допомогою чисел і переходити одна в одну, пояснювалися за допомогою зображення елементів різних стихій у формі будь-яких геометричних тіл.

Не новина, що на основі двох точок можна побудувати пряму, трьома – відмітити площину, а чотирма – визначити простір. У книзі

Гусева Д. А. «Краткая история философии [Нескучная книга]» оповідається про Піфагора, для якого точка була символом одиниці, і тому саме одиницю він вважав базою світобудови, матір'ю богів, основою всіх природних явищ. Піфагорійці відокремлювали числа від речей, перетворювали їх у самостійні істоти, абсолютизували й обожнювали їх.

Дві одиниці утворюють двійку, яка в уявленні Піфагора символізує принцип протипоставлення чи протилежностей в природі. Всі речі складаються з крайностей: парне – непарне, граничне – безмежне, праве – ліве, чоловіче – жіноче. У філософії Піфагора протилежності відіграють стабілізуючу роль, утримуючи світ в рівновазі.

Трійка – це символ природи, яка утворює тіло, будучи триєдністю першооснови і його суперечливих сторін. У свою чергу четвірка – образ чотирьох елементів природи та їх об'єднання – простору. Отже, простір ділиться на чотири стихії: землю, воду, вогонь і повітря, а кожна з них – на різні сутності. Їх взаємодія і призводить до нескінченної світової різноманітності, яка, у свою чергу, зводиться до чотирьох стихій, стихії – до простору, простір – до площини, площина – до прямої, а пряма – до точки, тобто одиниці. Виходить, що весь світ являє собою послідовне розгортання безтілесної сутності – числа.

Діоген Лаертський у своїй праці «О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов» писав, що особливо цінувалися піфагорійцями саме описані вище чотири цифри, оскільки у своїй сумі вони утворювали десятку, що знаменувало собою перехід на більш високий рівень чисел.

Інтерес, з яким Піфагор і його послідовники вивчали характер чисел та відносини між ними, привів їх до певної абсолютизації чисел, їх містики. Піфагорійці вважали, що числа – це фундамент світу, реальна суть речей, що все існуюче реально є таким в силу певних, у кожному випадку дуже конкретних числових показників. А той чи інший предмет виконує своє призначення лише тому, що кількість у ньому співвіднесена саме так, а не інакше. Якщо змінити числові показники, буде інший предмет. Числами можна описати найрізноманітніші об'єкти і поняття, але число – це те, що завжди і незмінно присутнє в абсолютно різних речах, є їх сполучною ланкою, єдиною об'єднуючою основою.

Отже, першооснову всього можна описати не тільки чимось тілесно-речовим, а й ідеально-безтілесним, що і зробив грецький філософ Піфагор, розгорнувши і обґрунтувавши свої погляди на походження і устрій світу.

Перелік посилань

1. Лаэртский Д.О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов. Книга восьмая / Д. Лаэртский. – М.: Мысль, 1986.

2. Чанышев А.Н. Философия Древнего Мира / А.Н. Чанышев. – М.: Высшая школа, 2001.

3. Гусев Д.А. Краткая история философии [Нескучная книга] / Д.А. Гусев – М.: Издательство НЦ ЭНАС, 2003.